ANAYASA MAHKEMESİ KARARI

Anayasa Mahkemesi Başkanlığından:

İKİNCİ BÖLÜM
KARAR

ÖZLEM ŞAHİN BAŞVURUSU

Başvuru Numarası : **2021/22990**
Karar Tarihi : **30/6/2026**

Başkan : Basri BAĞCI
Üyeler : Engin YILDIRIM
Rıdvan GÜLEÇ
Yıldız SEFERİNOĞLU
Metin KIRATLI
Raportör : Şermin BİRTANE
Başvurucu : Özlem ŞAHİN
Vekili : Av. Abdulkadir ONAY

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, vazife malulü sayılmama işlemine karşı açılan davada usule ilişkin imkânlar bakımından zayıf duruma düşürülme nedeniyle silahların eşitliği ilkesinin ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. Başvurucunun eşi Genelkurmay Başkanlığına bağlı Özel Kuvvetler Komutanlığında tabur komutanı olarak görev yapmaktayken 5/7/2010 tarihinde saat 08.00-10.00 arasındaki sabah sporundan sonra 10.45'te makam odasında baygın şekilde bulunmuş, kaldırıldığı Gölbaşı Devlet Hastanesinde saat 11.40 civarında kalp krizi nedeniyle vefat etmiştir.

3. Özel Kuvvetler Komutanlığı tarafından olayla ilgili hazırlanan 10/7/2010 tarihli idari tahkikat raporunda, müteveffanın eski sağlık raporlarının incelenmesi sonucunda geçmişten gelen bir kalp rahatsızlığının olduğunu gösteren herhangi bir emarenin tespit edilmediği belirtilmiştir. Müteveffanın 22/6/2010 tarihinde rahatsızlığını beyan ederek kışla revirine çıktığı, revirden sevk edildiği Etimesgut Askerî Hastanesi Kardiyoloji Kliniğinde yapılan tetkik ve tahliller sonucunda herhangi bir olumsuzluğa rastlanmadığı, ailesinde kalp rahatsızlığı olduğunu beyan etmesine karşılık kardiyoloji kliniğinde yapılan tetkik ve tahliller sonucunda herhangi bir olumsuzluğa rastlanmadığı ve görevine döndüğü açıklanmıştır.

4. Başvurucu 6/5/2019 tarihinde vazife malullüğüne ilişkin hükümlerin uygulanarak dul ve yetimlere bağlanan maaş ve diğer haklarının tarafına ödenmesi istemiyle Sosyal Güvenlik Kurumu Başkanlığına (idare) başvurmuştur. Başvurucunun talebi idarenin 28/8/2019 tarihli işlemi ile reddedilmiştir. Söz konusu işlemde sağlık kurulunca yapılan

inceleme sonucunda ölümün yürütülen görevden veya işyerinde meydana gelen dış etkenlerden kaynaklanmadığı belirtilmiştir.

5. Başvurucunun açtığı davada Ankara 12. İdare Mahkemesince (Mahkeme) 6/11/2020 tarihinde dava konusu işlem iptal edilmiştir. Kararda müteveffanın eski sağlık raporlarının incelenmesi sonucunda geçmişten gelen bir kalp rahatsızlığı olduğunu gösteren herhangi bir emarenin bulunmadığı, ayrıca vefatından on gün önce 24/6/2010 tarihinde *"son bir hafta içerisinde 2 defa efor sırasında göğsünde ağrı olduğu"* şikâyetiyle başvurduğu uzman doktor tarafından yapılan tetkik, efor ve EKG testleri sonuçlarının normal olduğunun tespit edildiği belirtilmiştir. Özel Kuvvetler Komutanlığı personelinin zor ve ağır eğitimlerine dikkat çekilerek sabah spor eğitiminin hemen sonrasında ve vazifesini yaptığı sırada kalp krizi geçirmesi sonucu vefat ettiği, dolayısıyla askerlik görevinin ve özellikle özel kuvvetlere özgü çalışma şartlarının olumsuz etkisi olduğu anlaşıldığından vefat olayında görevin sebep ve etkisi bulunduğu kabul edilmiştir.

6. İdare tarafından istinaf kanun yoluna başvurulması üzerine Ankara Bölge İdare Mahkemesi 11. İdari Dava Dairesi (Bölge İdare Mahkemesi) 15/4/2021 tarihli kararla istinaf talebinin kabulüne, Mahkeme kararının kaldırılmasına ve davanın reddine kesin olarak hükmetmiştir. Kararın gerekçesinde müteveffaya ait sağlık raporlarına göre geçmişten gelen kalp rahatsızlığı olduğuna dair bir tespit bulunmadığı, keza 22/6/2010 tarihinde rahatsızlanması üzerine kardiyoloji kliniğinde yapılan tetkikler ve tahliller sonucunda olumsuz bir duruma rastlanmaması nedeniyle de vefatına kadar görevine devam ettiği, dolayısıyla vazife sırasında vefat etmekle birlikte ölümü ile görevinin neden ve etkisi arasında doğrudan bağlantı kurulamadığı, bu nedenle vazife malullüğü hükümlerinin uygulanamayacağı belirtilmiştir.

7. Başvurucu, nihai kararı 17/5/2021 tarihinde öğrendikten sonra 1/6/2021 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur. Komisyonca başvurunun kabul edilemez olduğu hususunda oybirliği sağlanamaması nedeniyle kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

8. Başvurucu; Mahkemenin iptal gerekçesinde yer alan aynı hususlar esas alınmak suretiyle istinaf aşamasında tam tersine davanın reddine karar verildiğini, geçmişten itibaren rahatsızlığı olmayan kişinin vefatının görevin tesiriyle meydana geldiğini kabul etmek gerektiğini, olayda bilimsel ve tıbbi değerlendirme yapılmadığını, bilirkişi raporu alınmadığını belirterek gerekçeli karar hakkının, mülkiyet hakkının ve eşitlik ilkesinin ihlal edildiğini öne sürmüştür.

9. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde; başvurucunun adil yargılanma hakkının ihlal edilip edilmediği konusunda inceleme yapılırken Anayasa ve ilgili mevzuat hükümlerinin, Anayasa Mahkemesi içtihadının ve somut olayın kendine özgü koşullarının dikkate alınarak bir inceleme yapılması gerektiği açıklanmıştır. Başvurucu, Bakanlık görüşüne karşı bireysel başvuru formunda ileri sürdüğü hususları tekrarlamıştır.

10. Başvuru, adil yargılanma hakkı kapsamındaki silahların eşitliği ilkesi çerçevesinde incelenmiştir.

11. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan silahların eşitliği ilkesinin ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

12. Anayasa'nın 36. maddesi uyarınca herkes iddia, savunma ve adil yargılanma hakkına sahiptir. Anayasa'nın anılan maddesinde adil yargılanma hakkından ayrı olarak iddia ve savunma hakkına birlikte yer verilmesi, taraflara iddia ve savunmalarını mahkeme önünde dile getirme fırsatı tanınması gerektiği anlamını da içermektedir (*Mehmet Fidan* [1. B.], B. No: 2014/14673, 20/9/2017, § 37).

13. Anayasa'nın 36. maddesine *"adil yargılanma"* ibaresinin eklenmesine ilişkin gerekçede, Türkiye'nin tarafı olduğu uluslararası sözleşmelerle de güvence altına alınan adil yargılanma hakkının madde metnine dâhil edildiği vurgulanmıştır. Nitekim Anayasa Mahkemesi de Anayasa'nın 36. maddesi uyarınca inceleme yaptığı birçok kararında, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi içtihadıyla adil yargılanma hakkının kapsamına dâhil edilen *silahların eşitliği ve çelişmeli yargılama* ilkelerine Anayasa'nın 36. maddesi kapsamında yer vermektedir. Bu itibarla anılan ilkenin adil yargılanma hakkının kapsam ve içeriğine dâhil olduğu sonucu ortaya çıkmaktadır. Anılan ilkeye uygun yürütülmeyen bir yargılamanın hakkaniyete uygun olması imkân dâhilinde değildir (*Mehmet Fidan*, § 38).

14. Silahların eşitliği ilkesi, davanın taraflarının usule ilişkin haklar bakımından aynı koşullara tabi tutulması ve taraflardan birinin diğerine göre daha zayıf bir duruma düşürülmeksizin iddia ve savunmalarını makul şekilde mahkeme önünde dile getirme fırsatına sahip olması anlamına gelir (*Yaşasın Aslan* [2. B.], B. No: 2013/1134, 16/5/2013, § 32). Bu usul güvencesi uyuşmazlığın her iki tarafına da savunmasının temel dayanağı olan delilleri sunma imkânı tanınmasını kapsamaktadır (*Yüksel Hançer* [1. B.], B. No: 2013/2116, 23/1/2014, §§ 18, 19).

15. Kural olarak Anayasa Mahkemesinin görevi, herhangi bir davada bilirkişi raporu veya uzman mütalaasının gerekli olup olmadığına karar vermek değildir. Bununla birlikte Anayasa Mahkemesinin tarafların öne sürdüğü ve esasa etkili olan iddiaların işin mahiyetinin gerektirdiği ölçüde incelenip incelenmediğini ve özellikle ispat külfeti konusunda taraflardan birinin diğerine nazaran dezavantajlı bir konuma düşürülüp düşürülmediğini denetleme görevi bulunmaktadır (*Ahmet Korkmaz* [2. B.], B. No: 2014/16232, 25/1/2018, § 29).

16. Başvuruya konu olayda başvurucunun eşinin göreve başlarken ve görevinin devamı sırasında hiçbir rahatsızlığının olmadığı, vefatının görevi sırasında meydana geldiği hususunda dava dosyası kapsamında herhangi bir tereddüt bulunmadığı görülmektedir. Uyuşmazlık, söz konusu rahatsızlığın ortaya çıkmasında başvurucunun eşinin ifa ettiği görevin herhangi bir etkisinin bulunup bulunmadığı noktasında toplanmaktadır.

17. Öte yandan dava dosyasında yer alan belgelerde ilgili rahatsızlığın sebepleri üzerine bir inceleme yapılmadığı, rahatsızlığın ortaya çıkmasında görevin ve görev yeri şartlarının tartışılmadığı, yargılama sürecinde de mahkemelerce herhangi bir bilirkişi incelemesi yaptırılmadığı, Bölge İdare Mahkemesince ölüm ile görevin neden ve etkisi arasında doğrudan bağlantı kurulamadığı kanaatiyle davanın reddedildiği görülmüştür.

18. Başvurucu, eşinin vefatında özel kuvvetlere özgü çalışma şartlarının olumsuz etkisinin olduğunu, dolayısıyla görevin sebep ve etkisi bulunduğunu ileri sürmüştür. Bir

başka deyişle başvurucunun temel iddiası eşinin daha önce herhangi bir rahatsızlığı olmadığı hâlde görevinin etkisi nedeniyle vefat ettiği yönündedir. Söz konusu iddia Bölge İdare Mahkemesince 6/1/1982 tarihli ve 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu ile tanınan imkân kullanılarak sağlık kurumlarından tıbbi rapor alınması suretiyle açıklığa kavuşturulması gereken bir olgudur.

19. Başvurucunun eşinin vazife malulü sayılması için önemli olan husus, ölüme yol açan rahatsızlığın görevin neden ve etkisiyle meydana gelip gelmemesidir. Mahkeme geçmişten gelen bir kalp rahatsızlığının olduğunu gösteren herhangi bir emarenin tespit edilmediğini belirterek vefat olayında görevin sebep ve etkisi bulunduğunu kabul etmiştir. Bölge İdare Mahkemesi ise müteveffanın daha önce kalp rahatsızlığı olduğuna dair bir tespitin bulunmadığını, ölümüyle görevinin neden ve etkisi arasında doğrudan bağlantı kurulamadığını değerlendirmiştir. Dolayısıyla aynı maddi olgunun yargı mercileri tarafından farklı şekilde değerlendirilmesi söz konusudur. Ancak yargılama sürecinde başvurucunun eşinin ölümüne neden olan kalp krizinin vazife veya çalışma şartları nedeniyle ortaya çıkıp çıkmadığına ilişkin bilirkişi raporu veya uzman mütalaası yoktur.

20. Dolayısıyla tıbbi rapor olmadan başvurucunun iddiasını ispatlamasının mümkün olmayacağı dikkate alındığında başvurucunun iddiasını ispatlamada hayati öneme sahip olan bilirkişi raporu aldırma talebinin dikkate alınmadan dosyadaki mevcut belgeler çerçevesinde uyuşmazlığın sonuçlandırılmasının başvurucunun davalı idareye nazaran zayıf bir konuma düşürülmesine yol açtığı ve bu durumun silahların eşitliği ilkesiyle çeliştiği sonucuna ulaşılmıştır (benzer yönde karar için bkz. *Serpil Öksüz* [2. B.], B. No: 2022/35128, 2/7/2025; *İsmail İlke* [2. B.], B. No: 2021/29979, 30/10/2024).

21. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki silahların eşitliği ilkesinin ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

22. Başvurucu ayrıca mülkiyet hakkı ve eşitlik ilkesinin ihlal edildiğini ileri sürmüştür. Başvuruda silahların eşitliği ilkesinin ihlal edildiği sonucuna varılması nedeniyle bu aşamada dile getirilen şikâyetler yönünden ayrıca inceleme yapılmasına gerek olmadığına karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

23. Başvurucu; ihlalin tespiti, yeniden yargılama yapılması ile 10.000 TL maddi ve 5.000 TL manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

24. Başvuruda tespit edilen anayasal hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerinin yapması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. *Mehmet Doğan* [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; *Aligül Alkaya ve diğerleri (2)* [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; *Kadri Enis Berberoğlu (3)* [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

25. Öte yandan hak ihlali kararından Anayasa Mahkemesinin davanın neticesiyle ilgili bir tutum sergilediği sonucu çıkarılmamalıdır. Anayasa Mahkemesince verilen hak ihlali kararı uyuşmazlığın sonuçlarından bağımsız olup davanın kabulüne ya da reddine karar verilmesi gerektiği anlamına gelmemektedir. Kural olarak yargılamanın her aşamasında olduğu gibi ihlalin sonuçlarını gidermek üzere yeniden yapılacak yargılama sonunda da delillerin dava ile ilişkisini kurma ve bunları değerlendirip sonuç çıkarma yetkisi ilgili mahkemelere aittir.

26. İhlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasının yeterli bir giderim sağlayacağı anlaşıldığından tazminat talebinin reddine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Silahların eşitliği ilkesinin ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki silahların eşitliği ilkesinin İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Diğer ihlal iddialarının İNCELENMESİNE GEREK OLMADIĞINA,

D. Kararın bir örneğinin silahların eşitliği ilkesinin ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere Ankara Bölge İdare Mahkemesi 11. İdari Dava Dairesine (E.2021/853, K.2021/2107) iletilmek üzere Ankara 12. İdare Mahkemesine (E.2019/1693, K.2020/1690) GÖNDERİLMESİNE,

E. Başvurucunun tazminat talebinin REDDİNE,

F. 487,60 TL harç ve 40.000 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 40.487,60 TL yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

G. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

H. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 30/6/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.